

INTERVIEW ■ Romanforfatter Zakhar Prilepin har kæmpet for »den russiske verden« med både pen og våben. Han deltog i krigen i Østukraine på separatisternes side, og han ønsker at genforene Rusland med nogle af de lande, Moskva mistede ved Sovjetunionens sammenbrud. Nu vil han etablere sig som politisk leder af Ruslands nationalister.

Antiliberal kriger

ANDREY KAZANKOV

PARIS – Den russiske romanforfatter og politiker Zakhar Prilepin er en hyppig gæst i Frankrig. Det er jeg ikke. Men der findes så få politiske aktører, der har viljen og måske muligheden for at påvirke Ruslands udvikling, at jeg gerne flyver til et andet land for at interviewe vedkommende.

Også selv om Prilepins vision næppe vækker begejstring i diverse europæiske hovedstæder, for at sige det mildt. Den 44-årige forfatter har nemlig netop stiftet et politisk parti, der forsøger at forene de forholdsvis mange russiske traditionalister, nationalister og imperialister, som mener, at Vladimir Putins regeringer har været alt for liberale.

»Vi bør føre en mere venstreorienteret økonomisk politik og en mere højreorienteret udenrigspolitik,« fastslår Prilepin, der er fortaler for, at »ekspansion er en normalitet«.

»Diplomatisk, kulturel, politisk, sproglig og i yderste tilfælde også militær ekspansion,« lød hans beskrivelse under partiets stiftende landsmøde i Moskva.

»Andre lande gør det jo,« siger Prilepin til mig. »For hvad er det ellers, USA har lavet i Irak, Afghanistan og Syrien?«

Som andre russiske nationalister er Prilepin overbevist om, at det er Ruslands skæbne at blive forenet med nogle af de lande, som Moskva mistede, da Sovjetunionen brød sammen i 1991.

»Det er økonomisk hensigtsmæssigt og er i det hele taget en uundgåelig udvikling. Jeg tror, at det nok skal gå op for Lukasjenko (Hvideruslands præsident, *red.*), og at vi derfor selvfølgelig formår at trække Hviderusland ind i en fælles stat med Rusland. Jeg tror også, at det godt kan ske med Kasakhstan, Moldova eller et helt tredje land. Det er ikke sådan, at alle disse lande bliver forenet med Rusland, men nogle af dem gør,« spår Zakhar Prilepin.

»Med Ukraine er det sådan, at Vestukraine måske aldrig vender tilbage til Rusland, men Odesa, Kherson, Kharkiv og andre regioner i Syd- og Østukraine skal nok gøre det. Det er bare et spørgsmål om tid.«

KRIGEN MOD KIJEV

Zakhar Prilepin tilhører et stort russisk mindretal, der gerne ser, at Vladimir Putin fører en mere håndfast udenrigs- og militærpolitik, end han gør i forvejen. I nogle spørgsmål er denne imperialistiske gruppering endda tæt på at udgøre et flertal af befolkningen. Under alle omstændigheder er den betydeligt større end klyngen af primært liberale russere, som for eksempel gerne vil returnere Krim til Ukraine.

Det fremgår blandt meget andet af en meningsmåling, som det anerkendte russiske analyseinstitut Levada Center gennemførte i maj sidste år. I meningsmålingen undersøgte Levada russernes holdning til de to pro-russiske selvudrømte republikker i Donbass i Østukraine. Hvad bør der ske med dem? 13 procent af de adspurgte kunne eller ville ikke svare på spørgsmålet.

14 procent mente, at regionerne bør genindlemmes i Ukraine under samme betingelser, som før krigen brød ud. Denne gruppe vil altså have, at Putin fører en blødere kurs over for Ukraine end hidtil.

17 procent svarede, at de ligeledes helst ser Donbass som en del af Ukraine – men med en højere grad af uafhængighed fra Kijev-regeringen. 29 procent foretrak, at Donbass bliver en selvstændig stat. Disse to grupper, der tilsammen udgør 46 procent af russerne, er således mere eller mindre på linje med Ruslands præsident, som de facto har anerkendt de to selvudrømte republikker som selvstændige lande, men tilsyneladende er parat til at lade Ukraine opsluge Donbass, hvis Kijev-regeringen giver de pro-russiske regioner særstatus, og Rusland dermed får afgørende indflydelse på ukrainsk politik.

Endelig var der 27 procent af de adspurgte, der i maj sidste år holdt fast i, at Donbass bør blive en del af Rusland. Putin skal tage sig sammen og anerkende Donbass, ligesom han annekterede Krim, mener denne store gruppe.

Det er i den, at man finder Zakhar Prilepin, der ikke kun har skrevet om krigen i Østukraine, men også har deltaget i den på separatisternes side. Allerede i 2014 begyndte han at hjælpe russiske frivillige med at skaffe nødvendige forsyninger, og hvad de ellers havde brug for i krigen:

»Sokker, æbler, mandariner,« opremser Prilepin med et stort smil og et ironisk tonefald, der indikerer, at det nok snarere var våben, der blev transporteret over den russisk-ukrainske grænse.

Han undgår at udtale ordet for at beskytte sig selv, skulle han på et tidspunkt få problemer med ordensmagten. Af samme grund har han kategoriseret sine erindringer om krigen *Nogle kommer ikke i helvede* som en fantasmagoriroman (»så de

FOTO: JOEL SKAGET, SONARIX

»Liberalisme i Rusland er en sag for psykologer og psykiatere.«

ZAKHAR PRILEPIN
Forfatter og højrenational politiker

ikke sætter mig i fængsel), selv om Prilepins jefortæller beretter om de ifølge ham virkelige hændelser fra krigen. Den russiske forfatter deltog i den som major på separatistensiden.

»Intet i den bog er opfundet,« fastslår Zakhar Prilepin, der blandt andet har beskrevet sine troppers hyppige angreb på ukrainske styrker samt sit venskab med den afdøde separatistleder Aleksandr Zakhartjenko.

LIBERALE FJENDER

Konflikten mellem Rusland og Ukraine har splittet både den russiske kulturelite og landets opposition. Under de store demonstrationer i 2011-2013 stod mange liberale, venstreorienterede og nationalister ellers sammen mod Putin-styret. »Rusland uden Putin!« råbte Zakhar Prilepin dengang foran og sammen med tusindvis af demonstranter.

Prilepin er både venstreorienteret og nationalistic. I mange år var han medlem af forfatteren Eduard Limonovs nationalbolsjevistiske parti, der længe så Putin som sin modstander. Men efter Putin overtog Krim i 2014, begyndte nationalbolsjevikkerne og andre russiske nationalister og imperialister at betragte Ruslands præsident som en allieret og de pro-vestlige liberale som dødsfjender.

»Liberalisme i Rusland er en sag for psykologer og psykiatere,« lød det for nylig fra Prilepin, der ikke lægger skjul på, at han afskyr sine liberale forfatterkollegaer.

Følelsen er gensidig. Da det kom frem, at Zakhar Prilepin var taget til Donbass, skrev den kendte digter Vera Polozkova, at hun ville »åbne en flaske af den allerbedste champagne, når han får skudt knoppen af.«

»I enhver konflikt er disse mennesker imod Rusland,« fremfører Zakhar Prilepin. »Uanset om det foregår i Transnistrien, Abkhasien, Sydossetien, Tjetjenien, Syrien eller Ukraine. Jeg kunne måske tro på, at de var pacifister, hvis de konsekvent var imod enhver krig, men det er ikke det, der er fællesnævneren for dem. Deres fællesnævner er at være imod den russiske verden,« siger Prilepin, hvis største frygt er, at de liberale får mere magt eller endda overtager styringen, den dag Vladimir Putin slipper tøjlerne:

»De vil straks opgive partnerskabet med Syrien og en række andre lande, hvor Rusland er til stede diplomatisk og militært. De vil svigte Ruslands interesser, og vi vil miste vores uafhængighed, akkurat som vi gjorde det under Boris Jeltsin i 1990'erne, som var vi et mellemstort europæisk land. Men Rusland er en gigantisk og kompliceret størrelse, og vi skal ikke igen have en situation, hvor andre fortæller os, hvem vi skal udnævne på hvilke poster, eller hvilken politik vi i det hele ta-

get skal føre,« fortsætter Prilepin. »Langt de fleste lande i verden tør jo slet ikke ranke ryggen, men Rusland er en af de ganske få uafhængige spillere, der er i stand til at insistere på at få sin politik gennemført. Man kan måske argumentere for, at der kun er tre af sådanne spillere i verden: USA, Rusland og Kina. Jeg vil ikke have, at Rusland mister denne styrkeposition.«

GRØNT LYS FRA KREML

Selv når Zakhar Prilepin taler om sine politiske fjender, er han høflig, og under interviewet er hans stemme langt mere charmerende, end når han fører sig frem i sit ugentlige program på den statskontrollerede tv-kanal NTV, en knap 25 minutter lang monolog om samfundspolitiske, litterære og historiske emner. Set med kæmpestore nationalpatriotiske briller, naturligvis.

Hver udsendelse starter med, at en stående Prilepin læner sig op ad et bord, mens han skruer op for den belærende tone og for eksempel forklarer, hvad der ifølge ham var galt med den nobelprisvindende russiske forfatter Aleksandr Solsjenit-

ZAKHAR PRILEPIN

Født 1975, forfatter, politiker og multikunstner. Har modtaget en lang række priser for sine bøger, som er oversat til 25 sprog. Har deltaget i den russisk-tjetjenske krig samt i krigen i Østukraine, som hans seneste roman *Nogle kommer ikke i helvede* (2019) handler om. Leder af det nystiftede parti For Sandheden, der forsøger at forene russiske nationalister.

syn, eller hvorfor han mener, at det var rigtigt af Sovjetunionen at angribe Finland under Vinterkrigen i 1939.

Som forfatter er Prilepin flittig og anerkendt, også af liberale eksperter. Han bliver jævnligt nomineret til diverse priser og slutter ofte i toppen eller tæt på, når årets eller årtiets forfatter i Rusland bliver kåret (se også BØGER 31.01.20).

Prilepin er en ægte multikunstner: Han er både rapper og skuespiller og derudover viceleder i et

traditionsrigt teater i Moskva. Og nu også leder af et nationalistisk og imperialistisk parti, For Sandheden, der værdipolitisk ligger til højre for de fire partier, der i dag er repræsenteret i Dumaen, det russiske underhus. Partiet har fået en lovende start med støtte fra flere kendte nationalister og traditionalister.

Normalt er Kreml forsigtig i sin omgang med den slags radikale skikkelser, fordi de er svære at styre. Men konflikten mellem Rusland og Vesten har givet dem vind i sejlene og gjort dem mere spselige og nødvendige for Putin-regimet.

Zakhar Prilepin forstår, at han kun har fået grønt lys fra Kreml, fordi Putin har vurderet, at det vil være bedst for ham selv at lade traditionalisterne stille op.

»Men det betyder ikke, at han styrer mig, for det ændrer ikke på, hvordan jeg agerer,« fastslår Prilepin.

»Som jeg forstår det, er Putin begyndt at forbedre sin afgang. Det kan godt være, at han bliver ved magten efter 2024 (når Putins fjerde præsidentperiode udløber, *red.*), men det vil alligevel ikke være det samme som nu, når han er præsident. Med tiden vil vi opleve en magtovergang, og min opgave er at erstatte en del af den russiske elite med vores folk, så vi kan forhindre, at de liberale kommer til at stå stærkere.«

Et af Ruslands mange paradokser er, at de liberale overhovedet ikke er repræsenteret i parlamentet, men til gengæld fylder meget i statsapparatet og regeringen. Blandt disse såkaldte systemliberale kan man nævne den afgående premierminister og tidligere præsident Dmitrij Medvedev, finansminister Anton Siluanov og chefen for Ruslands største bank, German Graf.

Omvendt er det med de nationalistiske høje. De bliver iscenesat som vindere og sande patrioter i daglige tv-debatter (mens de liberale får verbale tæsk), og der er en del af dem i Dumaen – og snart måske langt flere, hvis Prilepins parti får et godt resultat ved det kommende parlamentsvalg i 2021. Men der er kun få ministre med den slags holdninger, og det er især derfor, at Zakhar Prilepin og co. er nervøse for tiden efter Putin.

PUTINS ARBEJDSGRUPPE

Ruslands præsident kan mærke deres nervøsitet, og måske er det derfor, at Zakhar Prilepin er blevet inviteret med i arbejdsgruppen, der er ved at udarbejde de ændringer i den russiske forfatning, som Putin overraskende lancerede i midten af januar.

De vigtigste ændringer er givet på forhånd: Putin vil svække præsidentmagten og dermed sin efterfølger ved at begrænse antallet af præsidentperioder til to samt ved at lade parlamentet ud-

nevne regeringen. I dag er det præsidentens ansvar. Men derudover er der forholdsvis frit spil og kamp om at justere andre af forfatningens paragraffer.

Den russiske patriark Kirill har allerede foreslået at nævne Gud i forfatningen, men trods sine traditionalistiske holdninger støtter Zakhar Prilepin ikke patriarkens forslag. Han vil ikke støde Ruslands mange ateister fra sig. Til gengæld er Prilepin med på ideen om at bruge forfatningen til at definere ægteskabet som en union mellem en mand og en kvinde.

»Jeg vil også gerne have indskrevet, at pensionerne skal indekseres hvert år – og ikke bare 'reguleret', som det står i den nuværende forfatning. Ruslands naturressourcer tilhører det russiske folk, stod det oprindeligt i forfatningen, men siden er den sætning blevet fjernet, og jeg vil have den tilbage. Og så bør vi skrive, at den russiske stat skal forsvare russerne uden for Rusland,« siger Prilepin. Med andre ord er det hans ønske, at den russiske stat skal forsvare russiske mindretal i eksempelvis de baltiske lande, hvis russerne demonstrerer, og der opstår en konflikt mellem dem og politiet, som det skete i 2007 i Estland.

»Men det bliver nok svært at presse igennem i forfatningen,« konstaterer Prilepin, der blev bedt om at deltage i arbejdsgruppen, få timer efter at Putin havde holdt sin tale.

Det skabte store overskrifter, at Putin havde inviteret den nationalistiske forfatter med i arbejdsgruppen, der for det meste består af de sædvanlige Kreml-tro politikere, jurister og kunstnere, som man plejer at bruge i den slags situationer. Indtil nu har Prilepin spillet sine kort rigtigt: Han sagde ja til tilbuddet, men udeblev fra arbejdsgruppens møde med Putin dagen efter og sendte dermed et signal om, at han ikke er endnu en af præsidentens lakajer.

Lige siden har Prilepin været druknet i mediehenvendelser, og derfor måtte jeg flyve til Paris for at få et længere interview med den opkommende politiske stjerne. I Rusland trak han stikket, men her i Frankrig har han lidt bedre tid under sin fem dage lange tur, hvor han deltager i en række litteraturarrangementer, debatter og møder i Bordeaux, Châtelleraut og Paris.

REVOLUTIONÆRE AMBITIONER

Jeg møder Prilepin i fornemme lokaler hos Det Russiske Videnskabs- og Kulturcenter i den franske hovedstad – i gaafstand fra Triumfbuen. Senere samme aften er forfatteren hovedpersonen i centrets arrangement om den store russiske digter Sergej Jesenin. Prilepins seneste bog er en tyk og længe ventet biografi om netop Jesenin.

Den 200 pladser store sal er fyldt til bristepunktet, og arrangørerne må stille ekstra klapstole frem for at få plads til de fremmødte, der gang på gang belønner Prilepin med større klapsalver end de andre talere, to belæste Jesenin-kendere, som ikke har Prilepins evne til at begejstre tilhørerne ved at tale direkte til dem. De fleste af de tilstedeværende er russere, der bor i Frankrig, men der er også en del franskmænd, som traditionelt interesserer sig for russisk kultur og litteratur.

»Frankrig er det land i verden, hvor mine bøger bliver oversat oftest og hurtigst. Selv Serbien (hvor russiske nationalister er populære, *red.*) halter efter Frankrig,« fortæller Zakhar Prilepin til mig. »Alle mine bøger er blevet oversat til fransk.«

Kun en enkelt er kommet på dansk, *Sankja*, en af Prilepins første romaner, der blev udgivet i 2006. Den handler om en aktivist fra en militant systemkritisk gruppering, der på mange måder minder om nationalbolsjevikerne, et revolutionært parti, som Prilepin på det tidspunkt var medlem af.

Den dag i dag er han en ægte revolutionær, forsikrer forfatteren. Også selv om han vil en vis grad er blevet en del af systemet som medlem af Putins arbejdsgruppe og leder af et parti, som har fået Kremles velsignelse.

»Det er ikke muligt at vælte systemet i dag. Derfor er man nødt til at arbejde inden for systemet og uden for alvor at afsløre sine planer,« fastslår Prilepin.

Jeg spørger, hvad det betyder.

»Vi skal arbejde inden for systemet og uden for alvor at afsløre vores planer,« gentager han. Budskabet er ret klart, selv om han ikke siger det direkte.

Det er med Prilepins politiske ambitioner som med hans bog om krigen i Donbass. Officielt er den blevet kategoriseret som en fantasmagoriroman, men reelt er der tale om hans egne erindringer. Politisk lader han, som om han kun vil arbejde inden for systemet, men i virkeligheden drømmer han om og venter på det øjeblik, hvor han kan ændre spillereglerne og trække Rusland i en imperialistisk og nationalbolsjevistisk retning.

En sådan chance kan opstå, når Kejseren, som Vladimir Putin bliver kaldt i Prilepins krigserindringer, ikke længere har magten i Moskva. Heri finder vi den måske største og farligste mangel ved det putinske system: Ingen i Rusland ved, hvad der kommer til at ske efter Putin.